

Publikator

ROK 2024 nr 1 (86)

artykuły informacyjne i dydaktyczne dla nauczycieli

Wydawca:
MODN w Elku
ISSN 1641-8085

ABSOLWENTÓW SZKÓŁ
PODSTAWOWYCH Z TERENU
POWIATU EŁCKIEGO WYBIERA SIĘ
DO SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
IM. ST. ŻEROMSKIEGO W EŁKU

MATEMATYCZNO-FIZYCZNA
BIOLOGICZNO-CHEMICZNA
MATEMATYCZNO-GEOGRAFICZNA
POLONISTYCZNO-HISTORYCZNA
POLONISTYCZNO-GEOGRAFICZNA
BIOLOGICZNO-GEOGRAFICZNA

POWIAT EŁCKI REKRUTACJĘ DO
SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH
PROWADZI NA STRONIE

elk.edu.com.pl

Zespół Szkół nr 1 im. J. Śniadeckiego w Elku

[Technikum nr 1 w Elku](#)

TECHNIK ORGANIZACJI TURYSTYKI dwujęzyczna

TECHNIK WETERYNARII

TECHNIK ANALITYK z kosmetologią

TECHNIK PRZEMYSŁU JACHTOWEGO

[Branżowa Szkoła I stopnia nr 1 w Elku](#)

MONTER JACHTÓW I ŁODZI

Zespół Szkół nr 2

im K. K. Baczyńskiego w Elku

II LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
W EŁKU

MATEMATYCZNO-FIZYCZNA
BIOLOGICZNO-CHEMICZNA
MATEMATYCZNO-GEOGRAFICZNA
POLONISTYCZNO-HISTORYCZNA
POLONISTYCZNO-GEOGRAFICZNA
MATEMATYCZNO-BIOLOGICZNA

Zespół Szkół nr 5 im. K. Brzostowskiego w Elku

[Technikum nr 5 w Elku](#)

TECHNIK EKONOMISTA

TECHNIK INFORMATYK

TECHNIK LOGISTYK

TECHNIK REKLAMY

Zespół Szkół nr 6 im. M. Rataja w Elku

[Technikum nr 4 w Elku](#)

TECHNIK HOTELARSTWA

[Branżowa Szkoła I stopnia nr 3 w Elku](#)

CUKIERNIK

KUCHARZ

Zespół Szkół Sportowych w Elku

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
W EŁKU

SPORTOWA
HUMANISTYCZNA

Zespół Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Elku

[Technikum nr 6 w Elku](#)

TECHNIK ELEKTRYK

TECHNIK MECHATRONIK

[Branżowa Szkoła I stopnia nr 4 w Elku](#)

MECHANIK POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH

W NUMERZE:

Marta Walendzik

Kadra z Pisanicy na międzynarodowej ścieżce kształcenia

s. 2

Jolanta Majewska

Gry i zabawy w rewalidacji indywidualnej uczniów w wieku wczesnoszkolnym

s. 6

Konrad Jezierski

Jak uatrakcyjnić lekcje. Generator łamigłówek Tarsia.

s. 10

Zbigniew Piaskowski

Kompresor Zawodów. Prosty test predyspozycji zawodowych. Propozycja dla „leniwych” nauczycieli (cz. II)

s. 11

Edyta Musiałik

Festiwal Piosenki Zimowej w SOSW w Elku

s. 19

Inny sposób oceniania – relacja z konferencji

s. 13

WYDAWCA:

Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elku, 19-300 Elk, ul. Sikorskiego 5A
87 621 10 71, www.modn.elk.pl, modn@elk.edu.pl

Redaktor naczelny: Krzysztof Piłat

Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów w nadesłanych materiałach.

Redakcja nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń.

Marta Walendzik

Kadra z Pisanicy na międzynarodowej ścieżce kształcenia

Kierunek Cypr

Niezapomniane doświadczenia edukacyjne zdobywała wśród kolegów z różnych krajów Europy dwanaścioro nauczycieli ze Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Pisanicy podczas kursu „Budowanie pozytywnego środowiska uczenia się. Zarządzanie klasą, umiejętności komunikacyjne, efektywne nauczanie i uczenie się”. Dzięki wsparciu programu „Edu culture” w ramach Akcji Kluczowej ERASMUS Plus 1 nasza kadra poszerzyła swoje wiadomości i zadbała o rozwój umiejętności zawodowych. Szkolenie miało miejsce 21–26.01.2023 r. w Limassol na Cyprze. W zajęciach uczestniczyli nauczyciele z Czech, Estonii, Litwy oraz Portugalii. Artykuł przedstawia streszczenie najciekawszych zdarzeń i daje próbkę treści przydatnych nauczycielom.

Środowisko uczenia się

Pozytywne i produktywnie środowisko uczenia się to klucz do rozwoju akademickiego, emocjonalnego i społecznego uczniów. Proces należy starannie przygotować, powinien zapewniać spełnianie potrzeby każdego ucznia, umożliwiać usamodzielnienie się i aktywizować.

Uczniom trzeba zapewnić warunki, żeby mogli się czuć docenieni, bezpieczni fizycznie i psychicznie. Konieczne jest, aby uczniowie traktowali klasę jako miejsce, gdzie mogą być sobą, wyrażać siebie. Powinni być ceni i szanowani, bez względu na zdolności, płeć, pochodzenie,

religię. Uczniowie mogą również mieć wkład w strukturę klasy, formułowanie oczekiwań, ustalanie norm. Bezpieczeństwo, wsparcie, przynależność, zaangażowanie to fundamenty pozytywnego środowiska klasowego. Pytanie jednak brzmi, jak to osiągnąć? Wykładowcy podali szereg warunków, jakie należy spełnić, aby zbudować pozytywne środowisko w klasie i jak zarządzać tym środowiskiem.

Procedury i rutyny

Zarządzanie klasą jest trudnym procesem i wpływa na ten proces bardzo wiele aspektów. Jeśli chodzi o uczniów, to należy zwrócić uwagę na ich zainteresowania, inteligencję emocjonalną, słabości czy ograniczenia. Przygotowanie pedagogiczne, metody wychowawcze, techniki nauczania, czy osobowość nauczycieli mają ogromny wpływ na ten proces. Poza tym, szkoła jako miejsce z całym zapleczem naukowym, prawami i obowiązkami ucznia i systemem oceniania, to również ważne elementy w tym procesie.

Proces tworzenia pozytywnego środowiska w klasie to na początku stworzenie procedur postępowania składających się z trzech etapów: wyjaśnienie, realizacja, wsparcie. Procedury postępowania i rutyny powinny być ustalone w porozumieniu z uczniami, przedstawione w formie przyjaznej, zapisane i czytelne dla wszystkich. Kolejny krok to konsekwencja w ciągłym przypominaniu o procedurach i rutynach, zachęcaniu do ich przestrzegania. Ostatni krok to nagroda, czyli zachęcanie i wspieranie.

Na jednym z wykładów przedstawiono również szereg umiejętności zarządzania klasą. To przede wszystkim organizacja klasy jako pomieszczenia oraz pomoce naukowe jako ważny element środowiska uczenia się. Należy stworzyć zachęcające, bezpieczne i wspierające środowisko uczenia się. Wpływa to zarówno na ucznia, jak i nauczyciela, a także wpływa na to, jak uczniowie uczą się, wchodzi w interakcje i zachowują się. Może to pomóc w zapobieganiu problemom z zachowaniem. Ważne jest, w jaki sposób uczniowie będą siedzieć i jak będą się poruszać. Natomiast pomoce naukowe powinny być dobrze przygotowane, czytelne, zrozumiałe i przede wszystkim stosowane umiejętnie.

Model nauczyciela idealnego

Kolejny ważny aspekt to postawa i charakter nauczyciela. Istnieje kilka modeli nauczyciela: „surowy” (sprawdza, ocenia, surowe zasady, kara ciszą); nauczyciel „upominacz” (wyraża złość, irytację, stosuje kary); nauczyciel „nieusatsfakcjonowany” (wyraża brak satysfakcji, krytykuje często, pokazuje, że jest zawiedziony); nauczyciel „niepewny” (przeprasza, przyznaje się do błędów); nauczyciel „przywódca” (zarządza, organizuje, wyznacza granice); nauczyciel „pomocnik” (pomaga, żartuje, zachowuje się w przyjazny sposób); nauczyciel „wrozumiały” (słucha z zainteresowaniem, pokazuje pewność siebie i zrozumienie); nauczyciel „dający wolność uczniom” (pozwala podejmować decyzje, stwarza warunki do niezależnej pracy). Na tych właśnie modelach często opiera się relacja nauczyciel – uczeń, która jest jednym z najważniejszych czynników w tworzeniu pozytywnego środowiska w klasie, a wyznaczenie odpowiedniego poziomu dominacji i współpracy to nadrzędny cel. Praca wychowawcy powinna skupiać się na stworzeniu modelu nauczyciela, który jest siłą napędową w klasie i którego rolą jest przedstawianie jasnych celów, zapewnianie wsparcia i określanie potrzeb uczniów. Wachlarz potrzeb jest szeroki, ale skuteczni nauczyciele powinni dysponować repertuarem technik diagnozowania potrzeb. Połączenie kilku cech modeli rysuje nam obraz nauczyciela idealnego.

Modelowanie zdyscyplinowania

Nauczyciel, wychowawca czy opiekun musi mierzyć się z wieloma problemami. Jeden z nich to zjawisko niezdyscyplinowania, które przybrało alarmujące rozmiary w ostatnich latach. Budzi to ogromne zaniepokojenie wśród nauczycieli i społeczeństwa. Niezdyscyplinowanie tworzy negatywne środowisko uczenia się, a brak dyscypliny to zaburzenie zachowania klasyfikowane jako akt przestępczość. Brak dyscypliny jest zjawiskiem złożonym i wieloczynnikowym. Dlatego zaproponowano, jak sobie radzić z niezdyscyplinowaniem. Należy przede wszystkim wykorzystywać rzeczywiste sytuacje. Przypadki braku dyscypliny są skuteczną metodą nauczania dyscypliny. Powinno się modelować zachowanie, jakie chcemy uzyskać oraz stosować dyskretną interwencję. Kiedy widzimy ucznia, który zachowuje się niewłaściwie, interweniuujemy cicho i spokojnie. Dobrze też jest skoncentrować uczniów przed

rozpoczęciem jakiegokolwiek lekcji, a także używać pozytywnej obecności – poruszać się po pokoju, często nawiązywać kontakt wzrokowy. Wysyłanie pozytywnego komunikatu „ja” to idealny sposób humanizowania klasy i zapewnienie pozytywnej dyscypliny. Kary słowne powinny być prywatne, krótkie i możliwie natychmiastowe. Im bardziej prywatna kara, tym większe prawdopodobieństwo, że zmierzy się z problemem.

Podstawy komunikacji

Efektywna komunikacja jest kolejnym elementem w pozytywnym środowisku klasowym. To zbiór cech mowy danej osoby w akcie komunikacji, to specyficzny sposób odbioru i interpretacji komunikatu, wyrażania reakcji, informacji zwrotnej. Wskazuje, w jaki sposób człowiek konstruuje relacje w świecie społecznym oraz jak dana osoba interpretuje informacje i przekształca te informacje w działanie. Należy mówić wyraźnie (wystarczająco głośno, niezbyt szybko, twarzą do klasy); używać słów, które uczniowie powinni być w stanie zrozumieć; stosować odpowiednią komunikację niewerbalną (odpowiednie gesty i wyrażenia, poruszanie się, kontakt wzrokowy z całą klasą); dbać o szybkość komunikacji (uczniowie muszą potrafić przyswoić prezentowany materiał); otrzymywać regularne informacje zwrotne od uczniów.

Przedstawiono na szkoleniu cztery rodzaje komunikowania się nauczycieli: agresywny, asertywny, pasywny, pasywnie agresywny. Podkreślono również, że w komunikacji 93% to komunikacja niewerbalna, m.in. gestykulacja, wyraz mimiczny twarzy, dotyk, kontakt fizyczny, spojrzenia, postawa ciała, odległość od partnera interakcji.

Zarządzanie sobą w czasie

W pracy nauczyciela istotna jest organizacja czasu pracy. Zawsze należy ustalać priorytety, organizować dzień wokół najważniejszych zadań.

Nauczyciel powinien dawać jasne wskazówki, posortować zadania od łatwych do trudnych, podawać przykłady, aby uczniowie mogli zrozumieć teorię, racjonalnie zaplanować zadania domowe.

Organizując czas pracy, musimy również zwrócić uwagę na maksymalizację uwagi uczniów. I tu podstawą jest optymalne planowanie, tzn. przygotowanie materiałów, które są zawsze w gotowości. Należy również usunąć zakłócenia i niepotrzebny bałagan. Bałagan w klasie lub na biurku może odwrócić uwagę uczniów.

Podawanie jasnych i zwięzłych wskazówek jest istotne, ponieważ złe lub mylące wskazówki mogą przerwać lekcję i szybko zmienić środowisko uczenia się w totalny chaos.

Należy również podzielić zadania na części, aby uczniowie mogli lepiej skoncentrować się na zadaniu. Prowokowanie rozmowy i rzucanie wyzwania uczniom motywuje do interakcji i reagowania na treści zajęć. Stosując technikę „brakujących informacji”, np. wykonywanie ćwiczeń z brakującymi informacjami, wywołuje ciekawość i zwiększa zainteresowanie uczniów.

Należy zachęcać do korzystania z mediów społecznościowych – można tam pozyskiwać i udostępniać istotne treści bezpośrednio w interakcji z uczniami. Możemy tworzyć „hashtagi”, które pomogą uczniom śledzić dyskusje online. Jednak należy zachować ostrożność, aby zapewnić respektowanie bezpieczeństwa, ochrony prywatności. Wirtualne klasy mogą oferować doświadczenia edukacyjne, nauka może wystąpić gdziekolwiek. Im bardziej instruktor angażuje się w pracę online i aktywności uczniów, tym bardziej uczniowie będą czuli się docenieni.

Techniki zarządzania stresem

Z procesem uczenia się i nauczania związany jest też stres, dlatego techniki walki ze stresem są tu istotne. Do tych technik należą: planowanie i zrobienie listy priorytetów; rozpoznanie i zaakceptowanie ograniczeń; rozmowa o swoich problemach; unikanie niepotrzebnej rywalizacji

nauczycieli; uprawianie jakiegoś sportu; pozytywne nastawienie; zmiana swojego otoczenia.

Rozmowa czy dyskusja to sposób radzenia sobie ze stresem, ale również podstawa w procesie nauczania. Istnieje wiele strategii zachęcania uczniów do rozmowy. Do najciekawszych można zaliczyć „burzę mózgów”. Jest to przydatny sposób do generowania kreatywnych myśli i pomysłów, pomaga uczniom nauczyć się współpracować i uczyć się od siebie nawzajem. Kolejna technika to „buzz session”, która zachęca do dyskusji i współpracy, gdzie każdy powinien uczyć się na wzajemnych spostrzeżeniach i doświadczeniach. Technika „exit slips”, która stosowana jest na koniec zajęć, to forma zapisywania odpowiedzi uczniów na karteczkach na pytania zadane przez nauczyciela. „Misconception check” to technika, w której podajemy fałszywy fakt i na tej podstawie możemy sprawdzić, czy uczniowie potrafią rozpoznać, która odpowiedź jest prawidłowa.

Edukacja wielokulturowa

Rozmawiając czy prowadząc dyskusję, musimy pamiętać o zrozumieniu różnic. Wiąże się to z ich rozpoznaniem i docenianiem. Należy również pamiętać o tożsamości społecznej, podobieństwach i różnicach, dynamice międzykulturowej. Zrozumienie, że mamy podobne zainteresowania lub przekonania, mogą zachęcać do współpracy i spójności. Na wykładach przedstawiono pojęcie edukacji wielokulturowej i edukacji międzykulturowej. Edukacja wielokulturowa wykorzystuje naukę innych kultur, aby wywołać akceptację lub przynajmniej tolerancję. ponieważ celem jest wyjście poza bierne współistnienie, aby osiągnąć rozwój i zrównoważony sposób wspólnego życia w społeczeństwach wielokulturowych oraz tworzenie zrozumienia, szacunek i dialog pomiędzy różnymi grupami kulturowymi.

Klimat szkoły

Szkoła to przede wszystkim atmosfera społeczna, w której ludzie wchodzi w interakcje. Należy zwrócić uwagę, czy klimat w szkole wywołuje pozytywne emocje, czy przekazywanie norm, przekonań i wartości odbywa się poprzez różne sposoby zachowania i interakcji. Znajduje to odzwierciedlenie w codziennych interakcjach personelu, administracji i uczniów. Klimat szkoły to także jakość interakcji, poziom komfortu fizycznego (hałas, ogrzewanie, oświetlenie) i poczucie bezpieczeństwa.

Podsumowując, budowanie pozytywnego środowiska klasowego to klucz efektywnej nauki i rozwoju uczniów. Opiera się na relacjach, komunikacji, szacunku i wsparciu, na stawianiu wartościowych wzorców i tworzeniu bezpiecznego i inspirującego miejsca do nauki, co przyczynia się do sukcesu edukacyjnego uczniów. Kadra pedagogiczna ze Szkoły Podstawowej w Pisanicy z ogromną przyjemnością i zaangażowaniem uczestniczyła w szeregu wykładów i ćwiczeń. Nauczyciele podnieśli swoje kompetencje w zakresie nowych narzędzi i technik pracy. Szkolenie poza granicami kraju rozwinęło ich perspektywę na edukację, różnice kulturowe w podejściu do nauczania i uczenia się.

Walory krajoznawcze

Było to też inspirujące doświadczenie pod względem turystycznym. Nauczyciele mieli szansę na lekcje w terenie oraz ciekawe wycieczki fakultatywne. Podziwiali widoki miejscowości Kolossi, Kourion oraz Limassol. Zapoznawali się z lokalną historią, a także uczyli się, jak prowadzić zajęcia w terenie. Odwiedzili port w Pafos wpisany na listę światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO, niedaleko którego znajdują się starożytne i średnio-wieczne zabytki: przepiękne rzymskie mozaiki, Dom Dionizosa, Dom Orfeusza oraz warownia z XIII w. Podziwiali zapierające dech w piersiach widoki w okolicach wioski Kuklia, gdzie według legend obok skały Petra tu Romiu z morskiej piany wyłoniła się Afrodyta – bogini piękności i miłości, a Cypr stał się jej królestwem. Nauczyciele wybrali się też na wycieczkę w góry Troodos. To potężne, wysokie (najwyższy szczyt Olimp liczy prawie 2000 m n.p.m.) pasmo oddzielające północ Cypru od południa, dzikie skupisko skał wulkanicznych.

Wykładowcy podkreślali jak ważna jest rola muzeum, wystaw i dzieł sztuki w procesie nauczania – dzięki temu kadra miała okazję zwiedzić Muzeum Archeologiczne w Limassol, gdzie zgromadzono interesującą kolekcję znalezisk, pochodzących z okresu od 9000 r. p.n.e. do IV w. n.e. Odwiedzili Galerię Sztuki Współczesnej, gdzie oglądali wystawę prac światowej sławy cypryjskich artystów.

Po obowiązkowej części wykładów nauczyciele odkrywali odleglesze zakątki Cypru. Odwiedzili stolicę kraju Nikozję. To wyjątkowe miasto o długiej historii, które kilkakrotnie zmieniało nie tylko wygląd, ale i nazwę, nadal podzielone jest na część południową grecką i północną turecką.

Rozwój zawodowy

Tak intensywny wyjazd to rozwój osobisty poprzez rozwijanie: pewności siebie, umiejętności interpersonalnych i przede wszystkim praktyczna nauka języka angielskiego. Warto jednak pamiętać, że konkretne korzyści to wdrożenie zdobytej wiedzy i umiejętności w praktyce pedagogicznej, a z tym nasi nauczyciele radzą sobie świetnie i wykorzystują cenne wiadomości do budowania jeszcze bardziej pozytywnego środowiska w naszych klasach i szkole.

Słowo o organizatorach

Organizacja FGG EDUCULTURE CENTER EDUCATION LTD (EDUCULTURE) jest zarejestrowana na Cyprze. Realizuje szereg kursów edukacyjnych w ramach Akcji Kluczowej ERASMUS Plus 1 (KA1 Mobilność edukacyjna jednostek). W kursach mogą brać udział nauczyciele i pracownicy szkół w całej Europie. Obszary zainteresowania to edukacja międzykulturowa; różnorodność klas, kultury większości i mniejszości; problemy behawioralne podczas nauczania; pozytywne środowisko uczenia się; kultura i tożsamość europejska, aktywne obywatelstwo; uczenie się poza klasą. Wszystkie kursy są starannie zaprojektowane, aby przeszkolić uczestników w zakresie innowacyjnych i skutecznych metodologii wprowadzających wymiar europejski i zachęcających do tworzenia międzynarodowych sieci.

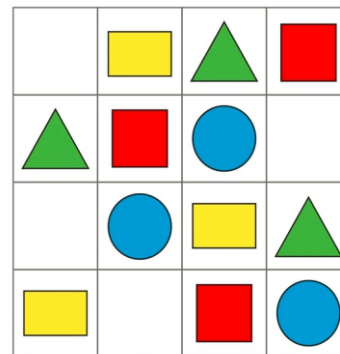
Celem jest zapewnienie nauczycielom w całej Europie możliwości doskonalenia ich rozwoju zawodowego; wzbogacenia swojego zaplecza teoretycznego, zbadania przykładów planowania i praktyki szkoły i klasy; zwiedzanie muzeów, zabytków archeologicznych i tradycji; planowania działań i wdrażanie programów w obszarach programu nauczania i życia szkolnego. Ułatwia to rozpowszechnianie, wymianę dobrych praktyk i wiedzy zawodowej, zarówno na poziomie szkoły, instytutu, jak i osobiście. Szczególny nacisk kładziony jest na społeczny i kulturowy wymiar mobilności.

Gry i zabawy

w rewalidacji indywidualnej

uczniów w wieku wczesnoszkolnym

Metody sprzyjające rozwijaniu kompetencji kluczowych

Gry i zabawy dydaktyczne mają podstawowe znaczenie w procesie kształcenia dzieci. Obejmują wpływem rozwijanie u dzieci między innymi aktywności, samodzielności oraz pomysłowości. Metody stosowane w obrębie gier i zabaw dydaktycznych korelują różne sposoby poznawania rzeczywistości w tym słuchanie, oglądanie, działanie i przeżywanie. Wymienione działania pobudzają dzieci do myślenia. Skupiają w sobie nie tylko wartości dydaktyczne, ale również terapeutyczne i wychowawcze. Uczą dzieci także poszanowania przyjętych norm, umożliwiają doskonalenie umiejętności współdziałania w grupie, uczą samodyscypliny, sprzyjają uspołecznieniu, osławiają dzieci z sytuacją wygranej i znacznie trudniejszej dla dzieci – sytuacji przegranej.

Dobór odpowiednich metod nauczania bliskich dzieciom ze względu na etap rozwoju intelektualno-emocjonalnego, a o takich należą gry i zabawy, ma niepodważalne znaczenie dla wszechstronnego rozwoju dziecka. Doskonalenie umiejętności podporządkowywania się ogólnie przyjętym przepisom i normom współżycia. Wprowadzenie w proces kształcenia gier i zabaw, w tym w czasie rewalidacji indywidualnej, może przyczynić się do tego, że nauka stanie się dla dzieci ciekawsza.

Funkcje gier i zabaw

Znajomość funkcji gier i zabaw dydaktycznych przez nauczyciela ma wpływ na realizację zadań dydaktyczno-wychowawczych okresu wczesnoszkolnego. Najczęściej wyróżnia się następujące funkcje gier dydaktycznych:

- dydaktyczna: stanowią środek do wyrównania braków w rozwoju intelektualnym uczniów;
- poznawcza: uczą doskonałą formułowanie i weryfikowanie hipotez;
- motywacyjna: chęć wygrania jest motywacją do zmaksymalizowania wysiłku intelektualnego;
- wychowawcza: odnoszą się do kształtowania właściwych postaw koleżeńskich; uczą opanowania i cierpliwości, wyrabiają u dzieci nawyk przestrzegania dyscypliny i reguł gry, uświadamiają graczom sens współdziałania i istotę podporządkowywania się interesom ważnym dla grupy.

Zastosowane w procesie nauczania – uczenia się gry dydaktyczne niosą ze sobą wiele zalet. Właściwie dobrane gry mogą spełnić wiele pozytywnych funkcji w procesie nauczania i dać wiele korzyści uczniom. Gry dydaktyczne

stanowią doskonale narzędzie motywujące do pracy ucznia, szczególnie ucznia nieśmiałego lub przekonanego o swoim braku zdolności w danej dziedzinie. Ważne jest również to, że gry są prowadzone między uczniami, a nie w relacji uczeń – nauczyciel. Uczeń współdziała wtedy ze swoim kolegą, równorzędnym partnerem, co zdecydowanie ogranicza elementy stresu i lęku.

Gra kojarzy się uczniowi z pewnymi elementami luzu, zabawy, co poprzez odpowiednie zaangażowanie emocjonalne pozwala przezwyciężyć obawy przed włączeniem się do wspólnego działania. Zaletą gier jest także to, że mogą w pewnym stopniu uwolnić nauczyciela od obowiązku ciągłego kontrolowania pracy ucznia. Rola nauczyciela ogranicza się głównie do rozstrzygania spornych sytuacji. Pomyłki i błędy są wylapywane przez uczestników gry.

Ewa Minczakiewicz przedstawia funkcje zabaw, które ujęte są według kryterium typu zmian, jakie dokonują się u dziecka pod ich wpływem, wyróżniając kolejne funkcje:

- funkcję kształcącą: dziecko kształci swoje zmysły, doskonali sprawność motoryczną, wzbogaca wiedzę o świecie i o sobie samym, uczy się poznawać swoje możliwości i je oceniać w kontekście;
- funkcję wychowawczą: dziecko przyswaja sobie normy, poznaje reguły postępowania, zawiera umowy, których przestrzeganie obowiązuje w zabawach z innymi dziećmi;
- funkcję terapeutyczną (korekcyjną): w zabawie dziecko ma z jednej strony możliwość uwolnienia się od dręczących je napięć i emocji, a z drugiej uczy się różnych sposobów wyrażania uczuć i rozwiązywania osobistych problemów;
- funkcję projekcyjną: pozwalającą dziecku wchodzić w różne role społeczne, dając mu okazję do zrealizowania rzeczy niemożliwych w codziennym życiu, za które to czynności nie jest karane.

Zabawa może spełniać funkcję diagnostyczną. Podczas zabawy można dostrzec w zachowaniu ucznia jego przeżycia wewnętrzne, stany uczuciowe, które mogą być informacją o jego możliwych trudnościach i konfliktach. Daje to wiedzę wypadkową do zajęć z psychoterapii, na których podejmuje się oddziaływania w stosunku do uczniów agresywnych i nadmiernie pobudliwych a także, zupełnie odwrotnie, do dzieci izolujących się od grupy i nieśmiałych.

Wincenty Okoń zwraca uwagę na kolejną funkcję zabawy i gier dydaktycznych – funkcję kształcącą. Polegają one głównie na doskonaleniu i rozwijaniu procesów i zdolności poznawczo-orientacyjnych uczniów, przyczyniają się w sposób szczególny do doskonalenia zwłaszcza ich mowy i myślenia. W uczeniu się przy pomocy zabaw rozwijają się procesy percepcyjno-motoryczne, spostrzegawczość i wyobraźnia, uwaga, pamięć, a także procesy umysłowe, takie jak.: analiza i synteza, porównywanie, klasyfikowanie, abstrahowanie, rozumowanie i uogólnianie. W zabawach ujawniają się zdolności i twórcza fantazja, istnieją możliwości zdobywania umiejętności i nawyków niezbędnych do uczenia się w szkole, a w przeszłości także i w pracy.

Główna rola zabaw tematycznych i dydaktycznych, a także gier tkwi jednak w ich funkcjach poznawczych polegająca na wzbudzaniu i wzmaganiu wewnętrznej chęci do wykonywania zadań szkolnych. Zadaniom tym odpowiadają następujące czynności uczenia się: czynności obserwacyjnych, analityczno-syntetycznych, porównywania według określonych grup znaczeniowych itp. Zabawa czyni wymienione przeze mnie czynności bardziej interesującymi. Zapobiega powstającemu podczas uruchamiania procesów i czynności poznawczych napięciu umysłowemu, co wpływa na szybkie znużenie i zmęczenie u dzieci. Podczas zabawy to napięcie umysłowe nie wzmagają się i dodatkowo motywują do pokonywania trudności.

Dzięki zespołowemu charakterowi zabawy i gry służą też kształtowaniu poczucia odpowiedzialności za wykonanie zadania, sprzyjają rozwijaniu takich cech charakteru, jak: wola, wytrwałość w osiąganiu celu, umiejętność pracy, współpracy i współdziałania w zespole i dla zespołu. Wzajemne interakcje między członkami grupy biorącymi udział w zabawie powodują wzrost aktywności indywidualnej i grupowej.

Aktywność w zespołowej zabawie tematycznej i dydaktycznej skierowana jest na poszukiwanie i tworzenie oraz zastosowanie opanowanych informacji. Element współdziałania i współpracy w zespole wyraża się w odpowiednim zaangażowaniu u dzieci ich zasobu wiadomości, uwagi i pamięci, zdolności orientacji i fantazji twórczej.

Biorąc pod uwagę funkcje społeczno-wychowawcze, możemy stwierdzić, że zabawy tematyczne i dydaktyczne stanowią ważny środek wiodący do ukształtowania odpowiednich postaw i nastawień wobec nauki, wobec pracy innych osób oraz otaczającej rzeczywistości. Wychowanie i nauczanie za pomocą zabaw zatem powinno być wychowaniem do nauki i do pracy, natomiast droga od zabawy do nauki i pracy prowadzi od konieczności, którą zabawa czyni czymś pożądanym, do konieczności w pełni uświadomionej. Przedmiotem tej świadomości są odpowiednie ustanowione reguły gry lub zabawy oraz sposoby zachowania charakteryzujące stosunek do poznawanych elementów rzeczywistości, jak również do współuczestników zabawy.

Nauka przez zabawę w rewalidacji

W uczeniu się przez zabawę występuje akt syntezy między zabawą a uczeniem się. Ucząc i wychowując, zabawy i gry dydaktyczne są ważnym i uważam, często niedocenionym czynnikiem integrującym nauczanie i wychowanie, procesy poznawania, działania i przeżywania. Zabawy są nieodzownym elementem takich koncepcji dydaktycznych, jak: nauczanie wielostronne, problemowe, indywidualizujące i uspołeczniające. Z uwagi na tak duże dobrodziejstwo gier i zabaw w procesie dydaktyczno-wychowawczym niezmiernie ważne jest stosowanie ich zarówno w ramach lekcji, jak i w czasie zajęć pozalekcyjnych.

Termin rewalidacja, u podstaw którego znajdują się pojęcia zdrowia, mocy, siły (grec. *vavidus* – zdrowy). Inicjatorem upowszechnienia terminu rewalidacja była profesor Maria Grzegorzewska, twórczyni polskiej pedagogiki specjalnej. W tradycyjnym ujęciu autorki, cele rewalidacyjne wiązały się z możliwie dostępnym powrotem do zdrowia poprzez akcję kompensowania, korygowania, usprawniania i dynamizowania oraz przygotowanie do udziału w życiu społecznym, kształtowanie ogólne i zawodowe wychowanków. Pierwotnie termin ten odnosił się do działań pedagogicznych stosowanych w stosunku do dzieci

Obraz Aline Ponce z Pixabay

i młodzieży niepełnosprawnej, z zaburzeniami receptorycznymi i intelektualnymi.

Aleksandra Maciarz zdefiniowała terapię pedagogiczną jako „celowe, z zastosowaniem odpowiednich metod i technik, oddziaływanie pedagogiczne na dziecko lub małą grupę dzieci prowadzące do zlikwidowania lub zmniejszenia ich trudności i opóźnień w nauce, jak również zaburzeń w zachowaniu”.

W zakresie działania pedagogicznego obejmuje to działanie funkcje kształcącą i wychowującą, czyli pedagogiczną oraz wspomagająco-korygującą, która wpływa na ograniczenie lub wyeliminowanie występujących niepowodzeń oraz pobudzają sferę motywacyjną ucznia. Rewalidacja indywidualna stanowi szczególny rodzaj terapii ogólnej. Jest „swoistą interwencją wychowawczą odnoszącą się do osób w normie psychofizycznej oraz społecznej i mającą na celu stworzenie możliwości zindywidualizowanej, dodatkowej pomocy w procesie ich nauczania, kształcenia i wychowania dla osiągnięcia lub utrzymania prawidłowego przebiegu rozwoju we wszystkich sferach i każdym okresie życia”.

Rewalidacja jest procesem korygującym również niepełnowartościowe zachowania wynikające ze specyficznych zaburzeń rozwoju. Umożliwia dziecku wszechstronny rozwój osobowości, opierając się na najmocniejszych stronach osobowości dziecka. Oddziałuje na kompensowanie zaburzonych funkcji, korygowanie zachowania, usprawnianie procesów myślowych, pobudzają motywację. Najistotniejszym założeniem w przezwyciężeniu trudności edukacyjnych jest dążenie do sukcesu, który zapobiega niepowodzeniom szkolnym i zaburzeniom zachowania, powodując określone, pozytywne zmiany w zakresie sfery poznawczej oraz emocjonalnej.

Celem nadrzędnym przyświecającym rewalidacji to stwarzanie za każdym razem możliwości do wszechstronnego rozwoju umysłowego, psychicznego i społecznego dziecka a tym samym stwarzanie szansy na rozwój na miarę jego możliwości. W pierwszym okresie zajęcia będą kombinacją terapii zabawy, która pozwoli na rozładowanie i wyciszenie negatywnych emocji, wyzwalanie możliwości i zainteresowań tłumionych przez niepowodzenia szkolne, odzyskanie wiary we własne możliwości, motywacji do pracy.

Stosowanie w programach rewalidacji indywidualnej gier i zabaw dydaktycznych powinno jak najbardziej mieć

miejsce. Czas rewalidacji indywidualnej jest częścią całego procesu edukacji dziecka, zwłaszcza dziecka ze specyficznymi trudnościami rozwoju. Specyfika tych zajęć to niewątpliwie bardzo dobre warunki do sięgania po gry i zabawy, w których kryje się cała paleta korzystnych oddziaływań na dziecko w wymiarze poznawczym i wychowawczym. Liczba osób uczestniczących w danym czasie w rewalidacji indywidualnej sprawia, że intensywność wpływania na uczestników zajęć znacząco się zwiększa. Uwaga prowadzącego jest rozłożona na mniejszą liczbę dzieci niż na przykład ma to miejsce na standardowej lekcji prowadzonej w ramach edukacji wczesnoszkolnej. Dzięki funkcjom zawartym w grach i zabawach dydaktycznych prowadzący może dobierać je w sposób ukierunkowany. Wpływ na dobór gier i zabaw będzie zależny od ściśle określonego celu, jaki nauczyciel prowadzący chce osiągnąć w czasie zajęć a także ściśle określoną reakcją ucznia.

Czas rewalidacji indywidualnej to także wspiana okazja do wzmocnienia w uczniu wiary we własne siły i wiarę w drugiego człowieka. Prowadzący może tak pokierować zajęciami i doбором gry bądź zabawy, by uczestnicy mogli sobie wzajemnie pomagać. Uczeń sprawniejszy, lepiej radzący sobie w danym zadaniu, wzmacnia w sobie poczucie własnej wartości natomiast uczeń w tej sytuacji słabszy, może odczuć jak wspianiałe jest otrzymać pomocną dłoń od swojego kolegi lub koleżanki.

Rewalidacja indywidualna jest i jak najbardziej powinna być zamierzonym działaniem edukacyjnym dającym duże korzyści w ćwiczeniu zaburzonych funkcji poznawczych oraz prawidłowego rozwoju osobowości dziecka.

Różnorodność gier i zabaw

Gry i zabawy można różnicować pod względem zadań, wymagań, formy, kontekstu oraz rodzaju interakcji. Umożliwiają nie tylko zdobywanie wiedzy, ale także rozwój umiejętności poprzez interakcję i zabawę, co bez wątpienia przyczynia się do zwiększenia motywacji do nauki.

Przykłady gier i zabaw, które można zastosować również na zajęciach rewalidacji indywidualnej podzielone na rodzaje umiejętności, które rozwijają:

Rozwijające umiejętności motoryczne

Chodzenie po linii: rozwija umiejętności motoryczne dzieci oraz umiejętność utrzymania równowagi.

Rzucanie i łapanie piłki uczy dzieci koordynacji ruchowej oraz sprawności fizycznej.

Obraz Tereza Vašnovská z Pixabay

Zabawy ruchowe uczą koordynacji, równowagi, wytrzymałości oraz współpracy w grupie: berek, chowaniec, sztafeta, *Raz, dwa, trzy – baba jaga patrzy*.

Gry zręcznościowe doskonalą koordynację ruchową, precyzję, szybkość oraz koncentrację: Jenga, Twister oraz gra w klasy.

Rozwijające umiejętności społeczne

Teatryk kukiełkowy uczy dzieci ekspresji emocji oraz komunikacji werbalnej i niewerbalnej. Dzieci mogą występować jako aktorzy lub obserwować przedstawienie innych dzieci.

Zabawa w sklep uczy dzieci zasad współpracy, jak również pozwala na poznanie podstawowych zasad ekonomii, takich jak kupowanie, sprzedawanie i wymiana.

Drama: zajęcia z zastosowaniem dramy pozwalają uczestnikom na wcielenie się w różne role i eksperymentowanie z różnymi sytuacjami życiowymi. Dzięki temu uczą się empatii, komunikacji, negocjacji czy umiejętności rozwiązywania konfliktów. Przykłady to symulacje oraz teatr improwizowany.

Rozwijające umiejętności językowe

Jakim jestem zwierzęciem: to gra, w której uczniowie zadają sobie pytania dotyczące zwierzęcia, którego nazwę mają odgadnąć. Każde dziecko otrzymuje kartkę z nazwą zwierzęcia, którą musi umieścić na czole, tak aby pozostali uczestnicy mogli ją widzieć. Następnie uczniowie zadają sobie pytania, na które można odpowiedzieć tylko „tak” lub „nie”, starając się odgadnąć, jakie zwierzę mają przypisane.

Kalambury: uczniowie rysują obrazki, które mają przedstawiać określone słowa lub frazy, a pozostali uczestnicy starają się je odgadnąć. Gra rozwija wyobraźnię, kreatywność oraz umiejętności językowe uczestników.

Gry językowe: rozwijające umiejętności językowe uczestników w takim zakresie jak słownictwo, gramatyka, czytanie ze zrozumieniem oraz umiejętność formułowania zdań. Przykłady to memory z obrazkami i słówkami.

Rozwijające umiejętności matematyczne

Bingo z liczbami: gra, w której uczniowie otrzymują plansze z różnymi liczbami. Nauczyciel wyciąga liczby z woreczka i odczytuje je na głos. Uczniowie, którzy mają daną liczbę na swojej planszy, zaznaczają ją. Wygrywa ten, kto pierwszy zaznaczy wszystkie liczby na swojej planszy.

Gra w karty matematyczne: polega na rozdaniu uczniom kart z różnymi działaniami matematycznymi. Uczniowie starają się jak najszybciej rozwiązać działania na swoich kartach, a następnie porównują wyniki z innymi uczestnikami. Gra pozwala na rozwijanie umiejętności matematycznych oraz naukę współzawodnictwa.

Gry planszowe: umożliwiają uczestnikom rozwijanie swoich umiejętności, takich jak liczenie, czytanie, logiczne myślenie, współpraca czy strategia. Przykłady to *Scrabble*, *Matematyczny twister* czy *Monopoly*.

Gry logiczne: zaprojektowane tak, aby pomóc uczestnikom rozwijać umiejętności logicznego myślenia, rozwiązywania problemów, analizy oraz dedukcji. Przykłady to sudoku, tangram oraz labirynt.

Rozwijające umiejętności logicznego myślenia

Kodowanie z kubków: uczniowie otrzymują kartki z różnymi schematami przedstawiającymi ułożenie kolorowych kubków. Dzieci mają za zadanie odtworzyć układ kubków zgodnie ze schematem. Zabawa uczy dzieci logicznego myślenia oraz rozwija zdolności przestrzenne.

Puzzle logiczne: układanki, które uczą dzieci rozwiązywania problemów oraz analizowania sytuacji. Przykładem mogą być tangramy, czyli układanki z kształtów geometrycznych, które uczniowie mają ułożyć tak, aby stworzyć określony wzór. Zabawa rozwija umiejętności logiczne, zdolności przestrzenne oraz cierpliwość.

Jak najbardziej sprawdzają się podczas zajęć również **quizey**, które wprowadzają dużo emocji i podgrzewają chęć do rywalizacji oraz odniesienia sukcesu. Mają na celu sprawdzenie i poszerzenie wiedzy uczestników na różne tematy. Przykłady to quiz wiedzy ogólnej, quiz historyczny czy quiz przyrodniczy.

Podsumowanie

Umiejętne dobranie gier i zabaw może odgrywać ogromną rolę w rewalidacji każdego dziecka. Dzięki różnorodności form i treści wpływają na całościowy rozwój: sferę intelektualną, fizyczną, emocjonalną i społeczną. Poprzez zabawę dziecko poznaje otaczający świat. Poznaje siebie, swoje emocje i pragnienia oraz sposoby ich wyrażania. Rozwija swoje umiejętności komunikacyjne. Uczy się funkcjonowania w społeczeństwie, przestrzegania określonych norm oraz pełnienia ról społecznych. Zabawa dostarcza dużo pozytywnych emocji i przeżyć, dzięki czemu daje dziecku radość oraz wpływa na rozwój poczucia własnej wartości. Rozbudza dziecięcą ciekawość i motywuje do działania, pokonywania swoich ograniczeń. Warto, pracując z dziećmi, wspierać ich aktywność zabawową, inspirować do podejmowania nowych wyzwań, szeroko wspierać rozwój kompetencji kluczowych.

Jak uatrakcyjnić lekcje

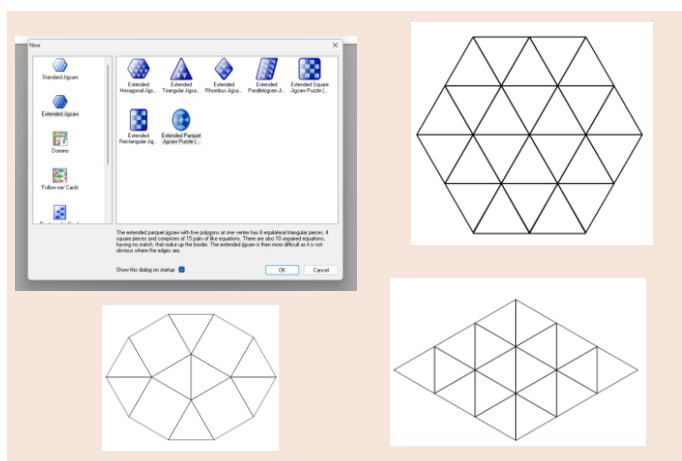
Generator łamigłówek Tarsia

Nauczyciele w swoim warsztacie pracy korzystają z różnorodnych rozwiązań, które zwiększają zaangażowanie ucznia na lekcji, uatrakcyjnając wprowadzanie nowych tematów bądź utrwalając wcześniej poznane. Na zajęciach uczniowie z zaangażowaniem rozwiązują krzyżówki, tworzą zdania z rozsypanki, dobierają karty w pary czy układają domino.

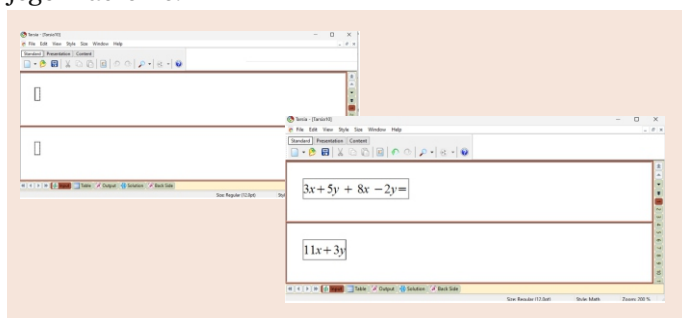
Tworzenie pomocy do lekcji bywa czasochłonne, edytory tekstu mają ograniczenia, brakuje odpowiednich szablonów, nauczyciel musi poświęcić czas na szatę graficzną, na odpowiednie umiejscowienie informacji, przykładów.

Chcesz prowadzić angażujące uczniów lekcje i jeszcze mieć czas dla siebie? Właśnie wtedy do pomocy możemy wykorzystać program Tarsia, który jest generatorem kart pracy w formie układanek i puzzli różnego rodzaju. Program jest darmowy, intuicyjny, mimo menu w języku angielskim nie jest trudno zrozumieć sposobu działania. Dostępny do pobrania na stronie Hemitech Laboratory: <http://www.mmsoft.com/index.php/products/tarsia>

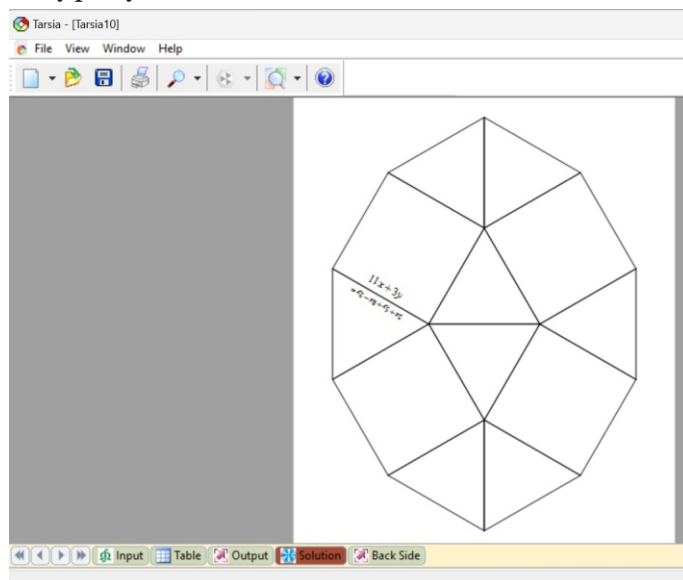
Po otwarciu programu pojawia się okno służące wyborowi odpowiedniego szablonu

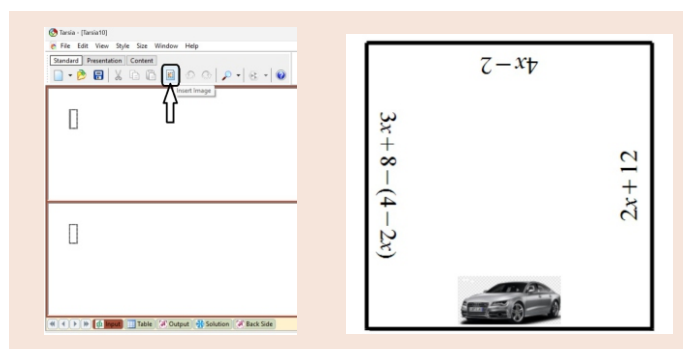
Po wybraniu szablonu w kolejnym oknie wpisujemy pasujące pary (zakładka dolna insert), np. przykład rachunkowy i jego rozwiązanie, słowo w języku angielskim oraz jego znaczenie.

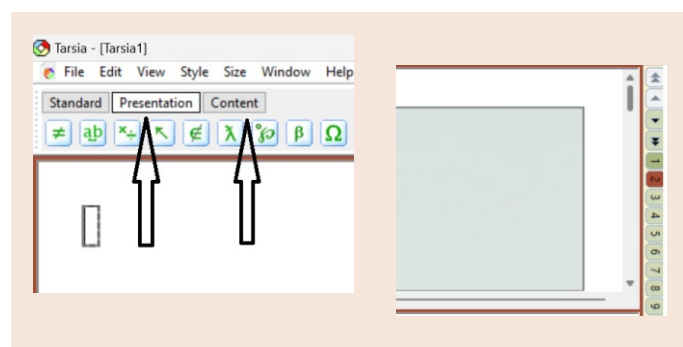
Wybierając zakładkę solution, widzimy podgląd całościowy karty pracy.

Poza wpisywaniem z klawiatury istnieje także opcja wstawiania plików graficznych. Wielkość i położenie możemy zobaczyć poniżej.

Nauczyciele przedmiotów ścisłych mogą również skorzystać z gneratora równań oraz znaków specjalnych, wybierając zakładki w menu Presentation oraz Content. Praca nauczyciela wymaga tylko wpisywania odpowiednich par, resztą zajmuje się program. Kolejne przykłady wpisujemy za pomocą panelu bocznego znajdującego się po prawej stronie.

a punktem docelowym wniosku jest następująca prosta typologia fachowców: przyrodnik, społecznik, lekarz, konstruktor.

Kompresor zawodów składa się z dwóch zasadniczych części: kwestionariusza oraz swoistej mapy zawodów, którą nazwałabym tabelaryczną czterodzielną systematyką zawodów. Zajęcia doradcze z wykorzystaniem tego testu muszą się odbyć na co najmniej dwóch spotkaniach. Podczas pierwszego z nich badani odpowiadają na 32 polecenia kwestionariusza, natomiast w czasie drugiego prowadzący

omawia arkusze odpowiedzi i dyskutuje z uczniami o ich planach edukacyjno-zawodowych, posługując się poniższymi tabelami. Charakterystyka *Kompresora Zawodów* ma taki właśnie porządek – najpierw skoncentrujemy się na kwestionariuszu, a potem weźmiemy pod lupę etap omawiania wyników, a zwłaszcza tabelaryczną czterodzielną systematykę zawodów, która jest elementem najbardziej wyróżniającym *Kompresor Zawodów* spośród wszystkich testów predyspozycji zawodowych.

1. Kwestionariusz *Kompresora Zawodów*:

KOMPRESOR ZAWODÓW

Test predyspozycji zawodowych

Imię i nazwisko:

Klasa:

Masz przed sobą kwestionariusz składający się z 32 poleceń, którego uzupełnienie trwa na ogół zaledwie 15 minut. Celem jego przeprowadzenia jest wyłonienie zawodu, który możesz wykonywać w przyszłości. Polecenia dotyczą zainteresowań i umiejętności. Pod każdym z nich znajdują się trzy następujące odpowiedzi: W WYSOKIM STOPNIU, W ŚREDNIM STOPNIU, W NISKIM STOPNIU.

Możesz wybrać tylko jedną z nich. Zaznaczając je pamiętaj, że nie uzupełniasz testu inteligencji. W tym kwestionariuszu nie ma właściwych i niewłaściwych odpowiedzi. Warunkiem uzyskania miarodajnego wyniku nie jest zdobycie przez Ciebie jak największej liczby punktów, lecz **Twoja szczerłość**. Udzielając odpowiedzi, nie porównuj się do ekspertów (profesorów, odkrywców, wynalazców i innych specjalistów), lecz do swoich rówieśników. Odpowiadając, staraj się nie myśleć o tym, jak Twój wybór oceniliby Twoi rodzice czy koledzy i koleżanki. Myśl tylko o tym, co Cię najbardziej interesuje lub w czym najlepiej się sprawdzasz.

Po przeanalizowaniu uzupełnionego przez Ciebie kwestionariusza prześlę Ci arkusz Twoich odpowiedzi, na którym napiszę krótki komentarz wyniku. Uzyskawszy wynik niejednoznaczny, zalecę Ci konsultacje ze mną. Kontaktować się możemy bezpośrednio w szkole lub za pomocą e-dziennika.

Powodzenia!

1.	Zaznacz, w jakim stopniu lubisz biologię.	W	Ś	N
2.	Zaznacz, w jakim stopniu lubisz historię.	W	Ś	N
3.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię chirurgia.	W	Ś	N
4.	Krawiec, fryzjer, specjalista w dziedzinie kosmetyki – czy mógłbyś (mogłabyś) zostać jednym z tych stylistów? Jeśli tak, podkreśl zawód i zaznacz średni lub wysoki stopień zainteresowania.	W	Ś	N
5.	Zaznacz, w jakim stopniu lubisz geografę.	W	Ś	N
6.	Służba wojskowa (lądowa, morska, lotnicza), policyjna, pożarnicza, graniczna, więzienna – czy mógłbyś (mogłabyś) zostać jednym z tych mundurowców? Jeśli tak, podkreśl służbę i zaznacz średni lub wysoki stopień zainteresowania.	W	Ś	N
7.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię stomatologia lub technika dentystyczna.	W	Ś	N
8.	Inżynier budownictwa, architekt, murarz, kamieniarz, stolarz, projektant wnętrz – czy mógłbyś (mogłabyś) zostać jednym z tych fachowców? Jeśli tak, podkreśl zawód i zaznacz średni lub wysoki stopień zainteresowania.	W	Ś	N
9.	Zaznacz, w jakim stopniu lubisz chemię.	W	Ś	N
10.	Zaznacz, w jakim stopniu pociągają Cię studia prawnicze.	W	Ś	N
11.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię genetyka.	W	Ś	N
12.	Zaznacz, w jakim stopniu lubisz fizykę.	W	Ś	N
13.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię ekonomia (bankowość, ubezpieczenia, giełda, finanse, księgowość).	W	Ś	N
14.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię farmacja.	W	Ś	N
15.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię mechanika (samochodowa, hydrauliczna, lotnicza).	W	Ś	N
16.	Rolnik lub leśnik – czy mógłbyś (mogłabyś) zostać jednym z tych fachowców? Jeśli tak, podkreśl zawód i zaznacz średni lub wysoki stopień zainteresowania.	W	Ś	N
17.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię polityka i dziennikarstwo.	W	Ś	N
18.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię weterynaria.	W	Ś	N
19.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię branża gastronomiczna.	W	Ś	N
20.	Geodeta, geolog, hydrolog, meteorolog – czy mógłbyś (mogłabyś) zostać jednym z tych fachowców? Jeśli tak, podkreśl zawód i zaznacz średni lub wysoki stopień zainteresowania.	W	Ś	N
21.	Transport (lądowy, morski, lotniczy), logistyka (np. usługi kurierskie), branża turystyczna, branża hotelarska – czy mógłbyś (mogłabyś) świadczyć tego typu usługi? Jeśli tak, podkreśl branżę i zaznacz średni lub wysoki stopień zainteresowania.	W	Ś	N
22.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię medycyna sądowa.	W	Ś	N
23.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię obróbka metali czy kamieni szlachetnych, np. spawalnictwo, ślusarstwo, złotnictwo, jubilerstwo.	W	Ś	N
24.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię praca w laboratorium chemicznym.	W	Ś	N
25.	Zaznacz, w jakim stopniu (w porównaniu do innych uczniów z Twojej klasy) przyswajasz język obcy, np. angielski czy niemiecki.	W	Ś	N
26.	Zaznacz, w jakim stopniu chciałbyś (chciałabyś) być w przyszłości psychiatrą lub psychologiem.	W	Ś	N
27.	Zaznacz, w jakim stopniu interesuje Cię programowanie komputerów czy konstruowanie robotów.	W	Ś	N
28.	Zaznacz, w jakim stopniu interesuje Cię wszechświat i mechanika kwantowa.	W	Ś	N
29.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię praca w branży handlowej.	W	Ś	N
30.	Zaznacz, w jakim stopniu pociąga Cię okulistyka.	W	Ś	N
31.	Optyk, fotograf, grafik, drukarz – czy mógłbyś (mogłabyś) świadczyć tego rodzaju usługi? Jeśli tak, podkreśl profesję i zaznacz średni lub wysoki stopień zainteresowania.	W	Ś	N

DZIĘKUJĘ ZA UZUPEŁNIENIE KWESTIONARIUSZA. 🍀

2. Tabelaryczna 4-dzielna systematyka zawodów.

I 4-podział zawodów. Cztery duże grupy zawodowe:

NAUKI PRZYRODNICZE	NAUKI SPOŁECZNE
MEDYCYNĄ	TECHNIKA RZEMIOSŁO

BIOLOGIA ROLNICTWO	GEOGRAFIA	NAUKI FAKTOGRAFICZNE	SŁUŻBY MUNDUROWE
CHEMIA	FIZYKA	NAUKI NORMATYWNE	EKONOMIA
MEDYCYNĄ ROZWOJOWĄ	MEDYCYNĄ PATOLOGICZNA	RZEMIOSŁO	BUDOWNICTWO
MEDYCYNĄ BIOCHEMIA	MEDYCYNĄ BIOMECHANIKA	ELEKTROTECHNIKA	MECHANIKA STOSOWANA

II 4-podział zawodów. Każda z czterech dużych grup zawodowych dzieli się na cztery podgrupy (obok):

III 4-podział zawodów. Każda z czterech podgrup zawodowych dzieli się na cztery zawody (poniżej):

ekologia	paleontologia ewolucjonizm	geologia, sejsmologia wulkanologia	geodezja, kartografia	socjologia, dziennikarstwo polityczne, reporterstwo	historia, archeologia etnologia	pożarnictwo	kryminalistyka (policja, żandarmeria wojskowa)
aerobiologia	hydrobiologia	meteorologia	hydrologia, oceanologia	archiwistyka, bibliotekarstwo	historia sztuki, kulturoznawstwo	lotnictwo	marynarka
biochemia	fotocemia	termomechanika analityczna	astrofizyka, astronomia, kosmologia	prawo administracyjne	prawo karne	maklerstwo	ubezpieczenia
nanotechnologia, elektrochemia	chemia fizyczna	mechanika kwantowa, elektromagnetyzm	fizyka cieczy	językoznawstwo	prawo cywilne	bankowość	handel
medycyna chorób metabolicznych, diabetologia, dietetyka	radiologia, ortopedia, chirurgia kości, traumatologia	stomatologia, ortodoncja, periodontologia, technika dentystyczna	anatomopatolog (medycyna sądowa)	gastronomia, piekarnictwo, cukiernictwo	krawiectwo, włókiennictwo, dziewiarstwo, szewstwo, garbarstwo, kuśnierstwo	hutnictwo, metalurgia, złotnictwo, jubilerstwo	inżynieria budowlana, stolarstwo, kamieniarstwo, architektura
ginekologia, neonatalogia	dermatologia, chirurgia plastyczna, chirurgia mięśni	laryngologia, audiologia, foniatria	gastrologia, urologia, nefrologia, proktologia	technologia żywności, przetwórstwo spożywcze	kosmetologia, fryzjerstwo, detailing	inżynieria gazownicza	inżynieria wodna i kanalizacyjna (tama, irygacja)
mikrobiologia i mikologia medyczna, immunologia, epidemiologia, wakcynologia, wenerologia, alergologia, reumatologia	psychiatria, psychologia, pedagogika, doradztwo zawodowe, logopedia, resocjalizacja	pulmonologia, intensywna terapia	okulistyka, optometria, neurologia, anestezjologia	elektronika	energetyka	termomechanika stosowana (silniki: spalinowy i parowy)	optyka stosowana, fotografia, poligrafia, papiernictwo
genetyka, onkologia, hematologia, endokrynologia, enzymologia	farmakologia, toksykologia, parazytologia	transplantologia	kardiologia	informatyka	elektromechanik robotyka, automatyka, mechatronika	aeromechanika stosowana (silnik odrzutowy)	hydromechanika stosowana

2) stopień podobieństwa wskazanych profesji (im bardziej się różnią, tym wyższa dezorientacja zawodowa).

Na podstawie tych właśnie danych można odpowiednio pokierować dyskusją i pomóc testowanemu wybrać zawód, do wykonywania którego ma predyspozycje.

Uwaga! Prowadzący powinien zaczynać rozmowę z każdym uczniem od pytania o plany zawodowe, ponieważ musi przede wszystkim wiedzieć, czy ma do czynienia z respondentem zdezorientowanym. Bywa, że badany ma sprecyzowane plany edukacyjno-zawodowe, mimo że test wyselekcjonował kilka różnych dziedzin, aczkolwiek są to przypadki rzadkie. Uczniom, którzy wybrali już zawód, można poświęcać odpowiednio mniej uwagi – lepiej więcej czasu przeznaczyć na rozmowę ze zdezorientowanymi.

Poza arkuszem odpowiedzi, na którym widnieje punktacja z komentarzem doradczym, respondent otrzymać powinien od doradcy *tabelaryczną czterodzielną systematykę zawodów*. Jej analizę można nazwać: **wodzeniem palcem po mapie profesji**. Cechą dystynktywną tej metody doradczej jest umożliwienie uczniom błyskawicznego przeglądu dość szerokiej panoramy specjalizacji zawodowych. Najpierw należy zwrócić uwagę sondowanych na to, że układ zawodów przywodzi na myśl zabawkę matrioszkę (każda z czterech dużych grup zawodowych dzieli się na cztery podgrupy, a każda z podgrup na kolejne cztery specjalizacje) i że uczestnicy badania mogą być prowadzeni od ogółu do szczegółu.

Następnie trzeba ich poinformować, że **profesje uporządkowano według zasady: im bliżej są wzajem położone, tym większe zachodzi między nimi podobieństwo tematyczne i metodyczne. Innymi słowy, im bardziej domeny są wzajem oddalone, tym mniej są do siebie podobne pod względem tematycznym i metodycznym, zatem jeśli zasięgający porady wskazuje zawody znajdujące się w różnych ćwiartkach tabeli, to raczej jest dość mocno zdezorientowany**. Można też wspomnieć, że uchodzących za dziedziny elitarne nauk przyrodniczych nie stawia się w tej systematyce ponad gastronomią czy krawiectwem. Nie rozróżnia się w niej także predyspozycji męskich i żeńskich, ponieważ ów podział jest anachroniczny i przede wszystkim niezgodny z rzeczywistością.

Rozmowa z uczniem o dotyczących go wynikach kwestionariusza jest warunkiem skuteczności testu. Wprawdzie już samo uzupełnienie formularza może skłonić nieroztropnego sztubaka do autorefleksji, jednak dyskusja o planach zawodowych z człowiekiem bardziej doświadczonym może być dla ucznia cenną lekcją. Omówienie wyników testu powinno być tak zorganizowane, aby nie trwało zbyt długo i nie znużyło uczniów. Przede wszystkim należy pogrupować podobne przypadki, np. w jednej stercie ułożyć predyspozycje medyczne, w drugiej – techniczne, w trzeciej – społeczne itd. Mówiąc o ścieżce edukacyjnej prowadzącej do zawodu lekarza czy inżyniera,

zwracamy się od razu do całej grupy. Omówienie wyników testu z podziałem na grupy zawodowe zwykle przebiega szybko, jednak należy liczyć się z potrzebą przeprowadzenia wydłużających proces doradczy rozmów w cztery oczy. Z osobami chcącymi kontynuować dyskusję po zajęciach doradczych można rozmawiać nawet przez kilka kolejnych dni, choćby podczas przerw.

Łatwe i trudne przypadki

Arkusze odpowiedzi uczniów mogą bardzo się różnić. Niektórzy wybierają tylko jeden zawód i im doradca zawodowy właściwie nie jest potrzebny. Nie przysporzy nam też trudu badany, który wskazał na tylko dwa blisko położone zawody - np. fryzjerstwo i gastronomię. Jego wystarczy zapytać, które czynności woli wykonywać bardziej. Można go też poprosić, aby wyobraził sobie siebie pracującego w obu tych zawodach i postarał się przewidzieć, jako który fachowiec przyciągnie więcej klientów, więcej zarobi, zyska większą renomę. Uczniowie wyróżniający jedną lub dwie stosunkowo podobne domeny właściwie nie stanowią dla doradcy zawodowego wyzwania, są nim natomiast uczniowie niewybierający żadnej dziedziny albo wskazujący na wiele różnych zawodów.

Jeśli chodzi o uczniów, którzy nie wskazali na żaden widniejący w tabeli zawód, każdy z nich stanowi indywidualny przypadek i nie da się z góry podać szczegółowych reguł, według których powinna przebiegać z nimi rozmowa. Możemy tu mówić tylko o ogólnych zaleceniach. Trzeba ustalić, czy uczeń rzeczywiście nie ma planów zawodowych. Być może nazwy zawodu, który chce wykonywać, nie ma w kwestionariuszu ani w tabeli, np. wiąże on swoją przyszłość ze sportem lub jakąś działalnością artystyczną. Uczniom marzącym o tym, by znaleźć się w niezwykle wąskim i elitarnym gronie gwiazd sportu lub show-biznesu, warto uświadomić, że powinni mieć jakiś plan B w razie spalenia na panewce ich planu A.

Powodem niewybrania przez ucznia żadnego zawodu może być też kompletna dezorientacja. Jeśli kwestionariusz wykazał, że badany nie interesuje się żadną z dziedzin, o których mowa w poleceniach, może to oznaczać, iż uważa, że do niczego się nie nadaje i ma zanizowaną samoocenę. Upewniwszy się, że respondentowi nie marzy się kariera sportowa lub artystyczna, doradca powinien starać się delikatnie ustalić przyczyny zagubienia. Powodem może być np. trudna sytuacja rodzinna ucznia. Należy sprawdzić, czy nie przejawia on postawy buntowniczej z powodu konfliktów z rodzicami lub czy nie jest zaniechany. W grę mogą też wchodzić deficyty zdolności poznawczych. Część uczniów z orzeczeniami poradni psychologiczno-pedagogicznych biernie czeka na wytyczne ze strony rodziców lub instytucji socjalnych. O ile zakompleksionemu badanemu można dodawać wiary w siebie, o tyle uczniom z deficytami zdolności poznawczych można próbować pomóc, podejmując współpracę z ich rodzicami oraz wychowawcą i szkolnym pedagogiem.

Ad 1. Prostota i praktyczność poleceń kwestionariusza *Kompresora zawodów*

Po pierwsze, polecenia kwestionariusza *Kompresora Zawodów* są niewymiślne i mogą wręcz razić prostotą – brakuje im podtekstu, drugiego dna czy ukrytej intencji cechujących dyspozycje z innych kwestionariuszy (zachęcam do porównania ich np. z instrukcjami *Diaprezamusa – pakietu diagnostyczno-metodycznego wspierającego proces orientacji zawodowej dzieci i młodzieży*). Na widok zmierzających wprost do celu poleceń kwestionariusza *Kompresora Zawodów* można doznać zawodu i rozczarowania. Przyzwyczajono nas, że kwestionariusz dotyczący predyspozycji zawodowych jest tym bardziej skuteczny, im bardziej okrężną drogą prowadzą nas jego dyspozycje lub pytania. Trzeba się wreszcie zastanowić, czy rzeczywiście jest to właściwy kierunek? **A może tajemnica doradczego sukcesu tkwi jednak w bezpośredniości poleceń – jak inaczej dowiemy się, czy badany bierze pod uwagę jakiegokolwiek zawody, a jeśli się waha, to jak różne są te profesje?**

Po drugie, warto też zwrócić uwagę na to, że twórcy innych testów predyspozycji zawodowych raczej w zbyt dużym stopniu kładą nacisk na kompetencje miękkie, czyli takie cechy osobowości, jak komunikatywność, umiejętność pracy w zespole, chęć pomagania innym, asertywność, odpowiedzialność, zarządzanie czasem, punktualność, odporność na stres, zdolności adaptacyjne, dobra organizacja własnego warsztatu pracy, ogólne zdolności organizatorskie, zdolności przywódcze, umiejętność perswazji i motywowania innych, kreatywność itp. Czasem można odnieść wrażenie, że doradca skupiony na miękkich kompetencjach bardziej zajmuje się wychowywaniem badanych niż ustalaniem ich predyspozycji zawodowych. Jeśli chodzi o *Kompresor Zawodów*, wszystkie trzydzieści dwie dyspozycje jego kwestionariusza sondują jedynie zainteresowania i umiejętności, natomiast żadna z nich nie dotyczy cech charakteru, osobowości czy temperamentu. Innymi słowy, **kwestionariusz *Kompresora Zawodów* określa wyłącznie szansę zdobycia przez ucznia kompetencji twardych, tj. umiejętności mierzalnych, które bezwzględnie warunkują wykonywanie zawodu i które da się potwierdzić odpowiednim dokumentem. Ponadto odpowiedzi ucznia dotyczące potencjalnych kompetencji twardych (np. *bardzo chciałabym leczyć* albo *bardzo chciałbym zostać inżynierem budownictwa*) da się zweryfikować, konfrontując je z ocenami przedmiotowymi, natomiast pogadanki o wielkiej wadze punktualności, przezorności, komunikatywności i kreatywności lepiej przełożyć na typowe lekcje wychowawcze.**

Czy możemy całkiem zbagatelizować kompetencje miękkie? Nie możemy. W zawodach polegających na byciu liderem grupy (menedżer, handlowiec, nauczyciel, polityk) takie cechy osobowości, jak łatwość nawiązywania relacji interpersonalnych, pewność siebie, krasomówstwo

czy sztuka perswazji są właściwościami nader pożądanymi, jednak nawet w tych profesjach mogą pracować ludzie o bardzo różnym usposobieniu. Nawet w środowisku menedżerów czy nauczycieli mogą znaleźć się osoby o przeciwstawnych cechach charakteru lub poglądach (ekstrawersja – introwersja, towarzyskość – nietowarzyskość, gadatliwość – małomówność, impulsywność – opanowanie, liberalizm – konserwatyzm itp.), a mimo to wszystkie te osoby mogą być wzorowymi profesjonalistami w swych dziedzinach. Poza tym nie istnieje człowiek, który przez całe swoje życie jest taki sam. Bywa, że osoby wstydliwe za młodu, w starszym wieku stają się śmiałe i komunikatywne, **zatem nowe testy predyspozycji zawodowych powinny badać przede wszystkim zainteresowania i znacznie słabiej niż obecne akcentować cechy osobowościowe.**

Pragnę uniknąć nieporozumień. Bynajmniej nie bagatelizuję znaczenia kompetencji miękkich. Mam świadomość tego, że z powodu ich braku zwolniono z pracy miliony osób na całym świecie. Chciałbym tylko podkreślić, że gdybym mógł przeznaczyć na doradztwo zawodowe jedynie dwie godziny lekcyjne, na pewno nie dyskutowałbym podczas nich z uczniami o kompetencjach miękkich, pomijając kompetencje twarde.

Arkusze odpowiedzi

Odpowiedzi W WYSOKIM STOPNIU przyznajemy 2 punkty; odpowiedzi W ŚREDNIM STOPNIU – 1 punkt, a odpowiedzi W NISKIM STOPNIU – 0 punktów. Punkty sumujemy w poniższym arkuszu odpowiedzi i otrzymujemy wskazanie na dużą grupę zawodową.

Większą jednak wagę powinniśmy przywiązywać do gorących emocji przypisanych przez badanych poszczególnym profesjom. W arkuszu zaznaczamy i podpisujemy nazwą zawodu wszystkie okienka z 2 punktami.

NAUKI PRZYRODNICZE		NAUKI SPOŁECZNE		MEDYCINA		TECHNIKA RZEMIOSŁO	
Numer pytania	Punkty	Numer pytania	Punkty	Numer pytania	Punkty	Numer pytania	Punkty
1		2		3		4	
5		6		7		8	
9		10		11		12	
13		14		15		16	
17		18		19		20	
21		22		23		24	
25		26		27		28	
29		30		31		32	
Suma:		Suma:		Suma:		Suma:	

Ad 2. Omawianie arkuszy odpowiedzi oraz analiza tabelarycznej 4-dzielnej systematyki zawodów

Doradca zawodowy analizujący odpowiedzi udzielone przez respondent, powinien zwrócić szczególną uwagę na dwie kwestie:

1) liczbę wskazanych przez badanego zawodów (im wyższa liczba profesji, tym wyższa dezorientacja zawodowa);

Co się tyczy uczniów biorących pod uwagę wiele różnych profesji, można wobec nich opracować pewne dość precyzyjne metody perswazji. Znowu najpierw należy ustalić przyczynę udzielenia odpowiedzi świadczącej o dezorientacji. Wybór kilku bardzo różnych zawodów może być spowodowany tym, że respondent przed poddaniem się testowi nigdy dłużej nie zastanawiał się, który zawód chce wykonywać. Niektórych badanych cechuje infantylność, z której trzeba ich usilnie wyciągać, uświadamiając im ważkość stojących przed nimi wyzwań. Jeśli są to uczniowie mający kiepskie wyniki w nauce, wybór profesji nie jest duży – dziedziny związane ze studiami wyższymi można odrzucić. Ale w gronie uczniów, którzy bezmyślnie zaznaczają lub nawet jakoś rozważają wiele wariantów karier zawodowych, mogą też znaleźć się osoby średnio oraz wybitnie zdolne. Ciekawy przypadek z doradczego punktu widzenia stanowią te ostatnie. Wzorowy uczeń słyszy ze wszech stron: „Możesz być, kim zechcesz!”, a jego poczucie omnipotencji podsycają nierzadko zarówno rodzice, jak i nauczyciele. Hołubiony oraz wielokrotnie chwalony i nagradzany młody człowiek może utwierdzić się w przekonaniu, że jest w stanie stać się wybitnym specjalistą w niemal każdej domenie, zaś zbyt długie trwanie w stanie kompletnego braku pokory to oczywiście przepis na fiasko. Uczniowie, którzy są wprawdzie ambitni, wszelako nie znają własnych ograniczeń intelektualnych i praktycznych, wybrać mogą nieodpowiednie dla nich szkoły średnie lub kierunki na uczelniach wyższych. Innymi słowy, jedną z przyczyn wyboru niewłaściwego zawodu bywa megalomania. Zadufany w sobie, lecz błędzący i nieprzyjmujący porażek do wiadomości człowiek pograża się w neurozie, a z biegiem lat odczuwa swoją klęskę wyjątkowo boleśnie.

Tymczasem wprowadzenie takiego ucznia na właściwy tor jest zadaniem stosunkowo prostym. Wystarczy go poprosić, aby wyobraził sobie, że musi się przygotować do niezwykle trudnych egzaminów ze wszystkich dziedzin, które wybrał. Następnie należy zadać mu pytanie: do którego z tych egzaminów przygotowywałbyś się (przygotowywałabyś się) najchętniej? Jeszcze mi się nie zdarzyło, żeby wzorowy uczeń nie wiedział. Z badanym o zawyżonej samoocenie należy przeprowadzić rozmowę, której celem będzie uświadomienie mu tego, że nie ma osób, które mogą parać się niemal każdą prestiżową profesją i odnosić równie wielkie sukcesy w prawie każdej dziedzinie naukowej.

I jeszcze jedno. Jeśli prowadzący może przeznaczyć na zajęcia doradcze więcej niż dwie godziny, powinien poprzedzić kwestionariusz pogadanką dotyczącą:

- planów edukacyjno-zawodowych uczniów;
- różnic zachodzących pomiędzy poszczególnymi szkołami średnimi i branżowymi;
- znacznie większego niż dawniejsze sprofilowania liceów ogólnokształcących;
- złudzeń, którym ulegają uczniowie dokonujący wyboru szkoły i zawodu;
- kryteriów wyboru zawodu;

- hierarchii wartości;
- osobistej odpowiedzialności za podejmowaną decyzję i nadopiekuńczości rodziców;
- wielkiej wagi szczerości podczas udzielania odpowiedzi na polecenia kwestionariusza.

Większość tych kwestii można omówić także po przetestowaniu uczniów.

Kompresja liczby zawodów

W ostatnich dwóch rozdziałach artykułu najpierw prezentuję dwie fundamentalne zasady kategoryzacji zawodów, które doprowadziły do wyodrębnienia czterech dużych grup zawodowych i legły u podstaw *Kompresora Zawodów*. Tłumacząc podstawowe założenia selekcji profesji, podaję jednocześnie powody wyeliminowania z testu pokazanej części prac zarobkowych, np. czynności służbowych: sprzątaczkę, magazyniera, listonosza, kuriera, operatora wózka widłowego, kominiarza, skrzyпка, dyrygenta, kompozytora, wokalisty, choreografa, scenografa, ilustratora książek, scenarzysty czy reżysera. Dowodzę także, że zalety kompresji liczby zawodów przeważają nad jej mankamentami i proponuję prosty sposób skompensowania braków *tabelarycznej cztero-dzielnej systematyki zawodów*.

Na początku procesu tworzenia *Kompresora Zawodów* doszedłem do wniosku, że doradcy zawodowi powinni brać pod uwagę przede wszystkim predyspozycje do nietłatych i zarazem praktycznych zawodów, które zaspokajają elementarne ludzkie potrzeby. Odkryłem wówczas, że profesje te można i należy podzielić na tylko cztery duże, najogólniejsze grupy.

Po pierwsze, nie sposób nie wyodrębnić znanych nawet uczniom szkół podstawowych nauk przyrodniczych: biologii, geografii, chemii i fizyki. Biorąc pod uwagę niniejszą grupę zawodową, warto rozróżnić mikrobiologię medyczną od biologii przyrodniczo-rolniczej. Poznawanie gatunków istot żywych i ich funkcjonowania w ekosystemach jest w omawianej tu klasyfikacji zawodów silnie związane z rolnictwem, natomiast zgłębianie tajników genetyki z medycyną.

Po drugie, uwzględnic należy dziedziny zajmujące się szeroko pojętą organizacją życia społecznego: ekonomię, prawo, lingwistykę, służby mundurowe i domeny faktograficzne (historię, dziennikarstwo, socjologię). Powinowactwo profesji objętych zakresem znaczeniowym pojęcia *społeczne* opiera się na organizacji i podtrzymywaniu funkcjonowania rozmaitych urzędów, instytucji oraz służb mundurowych, a także na formułowaniu zasad społecznych (konwencji), choć zainteresowania socjologa dość znacząco odbiegają od zainteresowań pożarnika czy maklera. Nawiasem mówiąc, mowa tu o innym niż powszechnie znane znaczeniu słowa „społecznik” rozumianego jako synonim słowa „altruista”.

Po trzecie, istnieje duża grupa specjalizacji, których wspólnym mianownikiem jest leczenie chorób. Do grona 16 lekarzy zaliczyć należy nie tylko profesjonalistów

zajmujących się leczeniem ludzi, lecz również zwierząt, w tym chirurgów i genetyków. Ponadto aptekarz też lekarz.

Po czwarte, nie można pominąć zawodów pierwotnych, tj. techników i rzemieślników, które zapoczątkowały postęp cywilizacyjny. Metodologiczne podobieństwo zachodzące między rzeczonymi domenami polega w ogólnym zarysie na wynalazczości i konstruowaniu: projektowaniu domów, maszyn, urządzeń i ubrań, a także obróbce termicznej metali i innych materiałów, komponowaniu przepisów kulinarnych czy programowaniu komputerów i automatów. Choć potrawa nie kojarzy się wprost z konstrukcją, kucharzy zaliczać będziemy do konstruktorów, gdyż właśnie to określenie najlepiej pasuje do większości profesjonalistów z niniejszej dużej grupy zawodowej. Wprawdzie zawody te różnią się w szczegółach pod względem metodycznym i merytorycznym (praca hutnika wymaga innego rodzaju precyzji niż praca elektronika), jednak są na tyle do siebie podobne, że można je przeciwstawić grupie specjalizacji medycznych, społecznych czy przyrodniczych.

By wejść w skład *tabelarycznej czterodzielnej systematyki zawodów*, profesje musiały spełnić dwa następujące podstawowe warunki:

- a) długotrwały i nacechowany licznymi trudnościami proces nabywania kwalifikacji zawodowych;
- b) praktyczny cel realizacji obowiązków służbowych.

Po pierwsze, *Kompresor Zawodów* nie objął prac zarobkowych, które wprawdzie są praktyczne, ale z powodzeniem można je wykonywać już po stosunkowo krótkim przeszkoleniu, np.: sprzątaczką, magazynier, listonosz, kurier, operator wózka widłowego czy kominiarz. Niniejsza wyeliminowana pokaźna grupa zawodów nie spełnia pierwszego z ww. warunków. Nabywanie kwalifikacji zawodowych, które zostały uwzględnione w tabeli, jest procesem długotrwałym i nacechowanym licznymi trudnościami, a także zakończonym uzyskaniem formalnego potwierdzenia wydanego przez upoważnioną instytucję. Moim zdaniem, pojęcie predyspozycji zawodowych można sensownie odnosić jedynie do tych profesji, których wykonywanie da się nazwać samorealizacją i określić jako łączenie pasji z pracą zarobkową, natomiast realizowania takich nieskomplikowanych, monotonna i znojących czynności służbowych, jak wydobywanie węgla spod ziemi, roznoszenie listów czy pranie dywanów, garsonek i garniturów, pasją nazwać nie sposób. O ile liczba wszystkich zawodów, którymi parają się ludzie, jest raczej niepoliczalna, o tyle liczba wszystkich profesji w ścisłym znaczeniu jest ograniczona.

Po drugie, w tabelarycznej czterodzielnej systematyce zawodów nie ma też profesji z szeroko pojętej branży artystyczno-rozrywkowej (muzyków, kompozytorów, piosenkarzy, artystów-malarzy, pisarzy, poetów, aktorów, reżyserów, tancerzy) oraz sportowców (piłkarzy, bejsbolistów, lekkoatletów). Druga wyeliminowana grupa zawodów nie spełnia drugiego z ww. warunków.

W zaproponowanej przeze mnie klasyfikacji profesjami praktycznymi są architektura, audiologia, rehabilitacja i służba mundurowa, lecz nie są nimi malarstwo abstrakcyjne, komponowanie muzyki sakralnej czy futbol. Warto zauważyć, że dobrym fachowcom ze zbioru domen skompresowanych w tabeli brak popytu na ich usługi nie grozi, gdyż nie zaspokajają oni drugorzędnych potrzeb estetycznych i ludycznych, lecz pierwszorzędne potrzeby życiowe: karmią, ubierają, budują, leczą, handlują, stoją na straży porządku publicznego i bezpieczeństwa, organizują transport, pielęgnują zbiorową pamięć, odkrywają prawa natury, uczą. Społeczeństwo nie potrzebuje tylu artystów i sportowców, ilu potrzeba inżynierów, lekarzy, chemików, biologów, ekonomistów, pracowników służb mundurowych, językoznawców, historyków, dziennikarzy czy prawników. Branże artystyczno-rozrywkowa i sportowo-rekreacyjna nie pełnią funkcji użytecznej *par excellence*. Ta klasa zawodowa organizuje miłą naszym zmysłom alternatywę wobec codziennych, monotonna, znojących obowiązków. Życie bez rozrywki jest, oczywiście, nie do pomyślenia, ale popyt na poszczególne jej odmiany nie jest gwarantowany. Bardziej zależy on od kapryśnych gustów niż od elementarnych życiowych potrzeb. Nie każdy kabaret bawi każdego widza, nawet genialny artysta może być niezrozumiany, niedoceniony i odrzucony, a i praca w branży sportowo-rekreacyjnej to w gruncie rzeczy ryzykowny interes. Jedna poważna kontuzja może zniweczyć wszelkie ambitne plany. Wprawdzie wykonywanie zawodów artystycznych i sportowych uwarunkowane jest posiadaniem talentu, którego mozolne rozwijanie może trwać długie lata i potwierdzone może być prestiżowym dyplomem lub certyfikatem, jednak owo uzdolnienie jest zbyt unikatowe, by doradca zawodowy mógł podczas zajęć z uczniami postawić je na pierwszym planie obok np. smykałki kulinarnej czy zamiłowania do mechaniki (dość często mam do czynienia z klasami, w których żaden uczeń nie marzy ani o karierze artystycznej, ani sportowej). Ponadto predylekcja do którejś z niw artystycznych bądź dyscyplin sportowych ujawnia się zwykle już we wczesnym dzieciństwie, toteż w przypadku młodych artystów i sportowców doradca ma raczej niewielkie pole do popisu (nie chciałbym trudnić się doradztwem zawodowym w szkole artystycznej czy sportowej).

Kompensacja „mankamentów” *Kompresora Zawodów*

Daleko posunięta selekcja branych pod uwagę profesji może być uznana za poważną wadę wyżej opisanego narzędzia diagnostycznego, jednak rzeczony „mankament” da się skompensować po prostu doradczą rozmową. Uczeń wybierający karierę artystyczną lub sportową powinien być świadomy, że chce należeć do niezwykle zhierarchizowanego środowiska zawodowego, w którym znikoma mniejszość zarabia bająnskie sumy, zaś lwia część ledwie wiąże koniec z końcem, jeśli nie wykonuje zawodu praktycznego. W profesjach praktycznych aż tak przepastne kontrasty finansowe raczej nie występują (nielicznymi 17 bodaj wyjątkami są tu branże finansowe).

FESTIWAL PIOSENKI ZIMOWEJ W SOSW W EŁKU

13 lutego 2024 roku w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Ełku odbył się Festiwal Piosenki Zimowej, czyli szkolne święto muzyki. Młodzi artyści prezentowali przed publicznością swoje talenty muzyczne, wokalne oraz taneczne. Nie zabrakło coverów znanych zimowych przebojów oraz autorskich interpretacji ruchomych i tanecznych do śnieżnych melodii. Publiczność szalała wraz z uczestnikami podczas „Smerfnej zimy” oraz „jadąc kuligiem”, ocierała łezki wzruszenia, kiedy to na scenie rozbrzmiewała rzewna nuta piosenki „W moim mieście pada śnieg”, podziwiała układy taneczne uczniów i uczennic SOSW.

Trudną sztukę prezentacji muzycznych oceniło szanowne jury w składzie:

Krzysztof Piłat – konsultant MODN w Ełku

Renata Kacprzyk – wicedyrektor SOSW w Ełku

Krystyna Fidurska – nauczyciel wychowania muzycznego w SOSW w Ełku.

Katarzyna Bagińska – pedagog w SOSW w Ełku.

Wszyscy uczestnicy Festiwalu Piosenki Zimowej zostali nagrodzeni upominkami ufundowanymi przez Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku, który również zgodził się objąć konkurs swoim honorowym patronatem.

Pan Dyrektor SOSW Krzysztof Waszczuk podczas wręczenia nagród nie krył podziwu dla młodych artystów.

Festiwal Piosenki Zimowej jest przykładem nie tylko imprezy okolicznościowej dla dzieci i młodzieży ale również pełni funkcję terapeutyczną dla osób z niepełnosprawnościami. Nie od dziś wiadomo przecież, że muzyka jest **jedną z metod, która bardzo dobrze stymuluje rozwój dziecka**. Dzięki niej osoby nadpobudliwe mogą się wyciszyć, a nieśmiałe i lękliwe – podejmować aktywności wymagające większej odwagi.

Wpływ muzyki na człowieka bierze się z tego, że oddziałuje ona na emocje. Praca nad emocjami jest bardzo ważna w każdy wiek, a praca z wykorzystaniem muzyki sprzyja wyzwolaniu uczuć i pomaga w ich wyrażaniu, rozładowaniu napięcia, podnoszeniu samooceny oraz tworzeniu pozytywnego obrazu siebie i budowaniu więzi z rówieśnikami.

INNY SPOSÓB OCENIANIA

– relacja z konferencji

Co dostałeś dziś w szkole? – jak wielu uczniów słyszy w domu tylko takie pytanie? Czy polska szkoła jest chora na „ocenozę”? Warto rozmawiać o ocenie szkolnej.

„Alternatywne sposoby i formy oceniania” to tytuł kolejnej konferencji dla dyrektorów, wicedyrektorów i nauczycieli wszystkich etapów edukacji, zorganizowanej 28 lutego w Mazurski Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Ełku. Swoje doświadczenia i opinie zaprezentowały na niej zaproszone ekspertki.

Dorota Kujawa-Weinke przedstawiła praktyki szkolne związane z ocenianiem z perspektywy znawcy zajmującego się tą tematyką od prawie 17 lat. Ocenianie w świetle przepisów prawa, powiązanie sposobów oceniania z wymaganiami edukacyjnymi oraz refleksje nad rozdzieleniem oceny szkolnej i związanych z nią emocji to najważniejsze zagadnienia omówione przez Edukatorkę Roku 2020.

O tym, jak przygotować środowisko ucznia, a przede wszystkim rodziców, do zmiany sposobu oceniania mówiła Kamila Nawrot, pedagog, polonistka, socjoterapeutka i doświadczona mediatorka sądowa. Ocena szkolna to element wychowawczy w wielu domach a jakakolwiek zmiana w obszarze oceniania dziecka jest istotna z perspektywy rodziny. Zagrożenia i szanse wynikające z innych

sposobów oceniania, po jakie może sięgnąć szkoła, muszą być dyskutowane w partnerstwie z rodzicami uczniów.

Etapy przeprowadzenia przez zmianę zaprezentowała Magdalena Bujakowska, dyrektor Szkoły Podstawowej w Świdwinie (woj. zachodnio-pomorskie). Placówka ta jest „szkołą bez ocen”. Niezwykle ciekawe są doświadczenia związane z wprowadzaniem informacji zwrotnej zamiast ocen wyrażonych cyfrą. Liderka zmian z pasją, bez unikania mówienia o problemach, opowiadała o działaniach w swojej szkole.

Temat oceniania, co zrozumiałe, jest przyjmowany emocjonalnie, budzi wiele dyskusji i kontrowersji. Nie inaczej było podczas konferencji. Wydaje się, że jest to zagadnienie, z którym środowiska szkolne będą się w najbliższych latach musiały poważnie mierzyć.

Konferencja była inspiracją i właśnie początkiem owej dyskusji w naszym regionie. Na pewno MODN w Ełku będzie wracał do tematyki związanej z ocenianiem ucznia.

Konferencja, ze względu na duże zainteresowanie, odbyła się w gościnnej auli ZS nr 1 w Ełku. Spotkanie przygotowały doradczynie metodyczne MODN: Monika Budnik, Barbara Domysławska, Katarzyna Kamińska, Agnieszka Opaluch, Beata Ramotowska i Aneta Skrzypiec.

Magdalena Bujakiewicz

Ekspertka w dziedzinie nowoczesnych rozwiązań edukacyjnych, liderka, zaangażowana w rozwój kadry dyrektorka szkoły.

Jak przeprowadzić szkołę przez proces zmian w ocenianiu?

Dorota Kujawa-Weinke

Trenerka, edukatorka, nauczycielka z 17-letnim stażem, mentorka nauczycieli i dyrektorów. Edukator Roku 2020.

Ocenianie – praktyki szkolne

Kamila Nawrot

Nauczyciel języka polskiego, socjoterapeuta, mediator sądowy, pedagog, autorka publikacji metodycznych.

Jak przygotować rodzica i ucznia do innego sposobu oceniania?